

Let za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se"

PAZITE!
na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplji-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (94)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 93.

Chicago, Ill., 22. junija (June), 1909.

Leto (Vol.) IV.

Od blizo in daleč

Deneen, gubernator države Illinois je podpisal zakonsko predloga senata št. 230, ki določa, da nastopi državni nadzornik za zavarovanje proti vsaki podporni jedrini, zvezi ali samostojnemu društvu v državi Illinois, ki izplačuje bolniško podporo ali smrtnino, ali ne izplača bolniške podpore ali smrtnine tekom treh mesecev, ali če po enoletnem obdobju nima v državi tristo članov.

Izvešček iz te zakonske predloge smo prinesli, da bodo vedeli slovenski delavci v državi Illinois, pri čem da so, ko sem jim nove jednote in društva vsiljujejo na vsih voglih.

Zopet je ameriški sodnik čutil potrebo, da je izrekel ogorčenje nad bojkotom. Unije so prišle radi bojkota ob veljavno, je menil sodnik; bojkot je protiameriško načelo, je nadalje zlobodraž ta učenjak, kterega ameriško ljudstvo ne bo priznalo nikdar.

Nekateri ameriški "učeni" gospodje se prav nič ne sramujejo, če prav na glas povedo, da zgodovine svojega naroda ne poznajo.

Bojkot je ob zibelki ameriške republike igral veliko ulogo, skoraj največjo, ko so očetje republike bili v navskrižju z Anglijo. Pa tudi Gompers in tovariši niso bili obsojeni radi bojkota, ampak radi preziranja sodnijske prepovedi, ki se je glasila, da ne smejo bojkotirati Buck Stove Range družbo.

Ta sodnik se je blamiral dvojno: Ne pozna zgodovine in ne razume načelnega bistva razsodbe, ki se je razglasila komaj pred nekaj meseci. Bratski list, ki ga dobivamo, je izdel v črno s temi besedami:

Ameriško ljudstvo, delavci, kterih se tiče bojkot, so še premalo svršili v tem oziru. S tem pa se ne rešimo, da so načelni nasprotniki bojkota, tega izbornega bojnega načina. Ravnodušnost in nezavednost sta glavna vzroka, da ne-rabi-jo bojkot v vsi sili. Vseeno je pa bojkot izvršil že v mnogih slučajih dobre uspehe, kjer so druga sredstva odpovedala obdržati ljudske življenske razmere na dostojni višini. To dokazuje, da že danes ljudstvo v precejšnjem številu načelno priznava bojkot.

Bojkot ni le uspešno orodje, ki je delavcem na razpolago v boju s kapitalisti, temveč zahteva tudi za dotične, ki ga rabijo, posebno pa za voditelje pogum, požrtvovalnost izvežbanje in solidarnost ljudske mase; brez zadnje je bojkot sploh nemogoč.

Delavci ne smejo dovoliti nikdar, da se jim iztrga to orožje. Kar se je izvršilo, morejo popraviti.

Po Kondatovem zatrdilu se bo zdaj ljubljanski župan Hribar brigal za inozemske delavce v Ameriki.

Pa menda ne tako, da bo svetoval ameriškim mestnim občinam, da naj plačujejo inozemskim mestnim delavcem pri deseturnem delu po dve kroni (40 centov) na dan, kot je v Ljubljani, kjer Hribar pašuje.

Za tako brigo in oskrbo se zahvalimo.

V Chicagu so zaprli Jožeta Graeserja, ker je poneveril pri "North Ave." stavbinskem in posojilnem društvu \$191.35. Bil je še demnajst let tajnik društva in kradel je društvu skozi zadnjih devet let.

Državne in društvene preglednike je varal z falsifikacijami v knjigah. Minoli teden je pa nakrat prišel pomožni državni preglednik, zapazil je falsifikacijo in je dal takoj aretirati graeserja, ki zdaj v zaporu premišljuje, kam pride človek, če poneveri društveni denar.

Ako bi bili z zamorem iz South Chicaga storili isto tako, kterega se je prijel denar S. N. P. J., ko so prišli slepariji na sled, bi zdaj tudi premišljal, koliko je vreden tist

papir, o katerem zdaj piše chieaški Glas \$ \$ \$. Zadeva je šla na splošno glasovanje in člani S. N. P. J. so sodili milostno; za greh storjen na blagajni jednote so ga vrgli iz jednote. Vsakdo je mislil: s tem je stvar končana.

Ali sleparji se od milostnih in dobrih ljudi ne poslovo tako hitro, ker še vedno upajo, da bodo ribarili v kalnem.

Zdaj vpije chieaški Glas \$ \$ \$ po znanem tatinskem reku: "Primitite tatu! Zamorec je nedolžen kot Lahov koš, krivci so tisti, ki so prišli slepariji na sled.

Upamo, da bo to slovenske delavce in male obrtnike v Ameriki izučilo, kako je treba postopati s sleparji v prihodnje, če stegnejo svoje prste po jednotlivem ali društvenem premoženju.

V Nemčiji zdaj izganjajo in preganjajo ruske dijake, če le malee diše po revolucionarnem duhu.

Poročali smo že, da se snideta nemški cesar in ruski car v finskem zalivu. Ta preganjanja tvorijo nekakšno predpigo tega sestanka. No, nemška justica se je še vedno pokazala kot ponižna dekla vseh kronanjih postopačev.

V Bostonu so zaprli nekaj malopridnežev, občinskih očetov radi grabežtva.

Občinski oče McCullough je dobil dve leti, odvetnik James T. Cassidy pa eno leto ječe, ker sta okradla mesto za \$200 pri nakupu zakonskih knjig. Občinski oče H. Bottis bo sedel tri leta, ker se je njegov rok prijelo nekaj denarja, kterega je mesto odločilo za nakup daril za atletske igre.

To je vse v redu! Ali imenik tatinskih meščanskih političarjev, kterih še niso prijeli, je mnogo daljši, kot imenik tistih, ki delajo pokoro za svoje grehe.

Ena lastovka ne prinese spomladi, par obsodb pa tudi ne reši deželo korupcije. Zistem je gnil. Za ta Agijev hlev bo pa moralo ljudstvo izvršiti Herkulovo delo, ako se noče pogrezniti v močvirju.

Stavka klobučarjev, ki je trajala 5 mesecev, je končala. Tako se poroča iz Danbury, Conn. Delodajalci so uporabili vsa sredstva napram stavkujočim delavcem. Izdalo ni nič! Delavska zavest in solidarnost ste zmagali.

Blizo Franklina, Va. straži colninski parnik, kedaj odrineta na odprto morje parnika "Nanticoke" in Despatch, da ju ustavi in zapleni. Vlada je zvedela po oglednih, da sta parnika ukrcala 15 tisoč pušk-repetirk za ustajo v Venezueli.

V Honolulu so aretirali 17 stavkujočih poljskih delavcev Japonec in jih pred veliko poroto obdolžili zarote. Aretirali so tudi Negoro, ured. japonskega lista "Jiji", ki je uležil takoj pritožbo pri ministerstvu zunanjih del v Tokio. Negoro pravi, da so preiskali njegovo uredniško sobo in zaplenili privatna pisma, ne da bi imeli sodnijsko dovoljenje v to.

Serif William Henry ne zanika hišne preiskave brez sodnijskega dovoljenja in se zagovarja s tem, da mu drugače ni bilo mogoče dobiti dokazov.

Seve, kedar se gre za delavce, posebno pa za Japonce, se uradniki ne zmenijo za pravice, ki so zajamčene v ustavi, naobratno pa vsakega zločinca milijonarja prijemljejo z glacerokavci.

Kakšni barbari smo še danes vzle temu, da se povsod trdi, da smo civilizirani in kulturni ljudje, dokazuje tale dogodek: Ohajska država hoče obsojence na smrt odrezati nož, da bi ga obdržala do dneva usmrte pri življenju.

Ali stvar ne gre tako gladko. Treba je, da obsojenec sam privoli v operacijo. Ako tega ne izvrši in če ohajska država na vsak način hoče imeti svojo žrtev, usmrtiti bo

morala nasilno na smrt bolnega človeka.

Res, daleč smo zašli, ko na vseh voglih pojejo slavo kulturi in civilizaciji.

Standard Oil družba raztega na vse strani svoje grabežke roke. V Nemčiji se je že precej utrdila, zdaj hoče pa še pograbit naravne zaklade v Avstriji.

Ako se Rockefellerju posreči ta lov, potem bo v Avstriji vsaka rečna šivilja, ki pri smrdelci petrolejki šiva pozno v noč, da si zasluži borbni košček kruha, in vsak delavec, ki po delopustu čita časnik, plačeval davek amerškemu kralju olja.

Rockefeller si hoče podjarmiti tudi vso evropsko petrolejsko industrijo. Z Rothschildi, ki so gospodari kavkaške petrolejske industrije, je sklenil pogodbo, tudi z berlinskimi bankami, ki lastnjo petrolejsko industrijo v Rumuniji, je sklenil mir. Zdj se je pa spravil še nad Avstrijo, da bo nemejen vladar v petrolejski industriji vsega sveta. In to je njegov načrt.

Zgodovina v petrolejski industriji, dokazuje jasno kot beli dan, kako se kapital osredotočuje v rokah posameznikov. Ta zgodovina nas ne spoznavati blaznost današnje človeške družbe, ker profitažen človek postane lahko lastnik naravnih zakladov. In ta zgodovina nas vsposodnja, da vstrajamo v boju, da naravni zakladi, ki so dedščina vseh, postanejo tudi lastnina vseh.

Papež je zadnjič podelil sedmim dunajskim socialistom svoj blagoslov.

Seve je to pomota, ktero so provzročili širokonumni dunajski antisemiti pod poveljstvom dr. Luegarja. Dunajski mestni svet je poslal v Rim dr. Porgerja, podžupana in še nekega klerikalnega občinskega svetnika, da prisustvujeta pri proglasu svetnikom nekega patra Klemena Hofbauerja. Podžupan se ni zadovoljil s tem, da bi govoril v imenu klerikalnih privržencev, ampak je govoril v imenu nižje avstrijskega ljudstva. Na to je papež vsem dunajskim občinskim svetnikom podelil svoj apostolski blagoslov.

V dunajskem občinskem svetu pa sedi sedem socialistov, med njimi eden, ki se aktivno vdeležuje protiklerikalne propagande in ki je že večkrat bil delegat na mednarodnih svobodnomiselnih zborovanjih. Ta je tudi s svojimi šestimi tovariši dobil papežev blagoslov. Ta ga bo dal nasoliti, da se mu ne spridi.

Ali da pobožni antisemiti iz božjega namestnika v Rimu brijejo take nore, je pa že malo preveč. Če pojde tako naprej, bo kmalu ves "kšeft" prišel na kant.

Petnajst dni sobnega zapora je dobil v Muehlhausenu ritmojster grof Gersdorff. Ta šleva je antisemit, in je iz zlobnosti šikaniral nekega židovskega enoletnega prostovoljca tako dolgo, da je prostovoljec obupal in končal svoje življenje s samomorom.

To ritmojstersko revo so postačili pred vojno sodišče, ki ga je kaznovalo z dvema dnevnoma sobnega zapora. Kasneje, prizivnim potom je še le dobil 15 dni.

Ah, ironija!

Oče prostovoljca je občinski svetnik in večkratni milijonar, ki je pred to žalostno afero, sedel ob strani ritmojstra Gersdorffa, ko se je vršilo slavnostno žrtje ob prihodu lovškega polka v Muehlhausen. Na tem žrtju je oče prostovoljca napil skupnemu in sporazumnemu delovanju vojaštva in meščanstva.

Tableaux!

Prosperiteta (dobri časi) pomenijo za kapitaliste, da delavci, proizvajalci vseh vrednosti žive v kolihab ob slabi hrani in nosijo strgano obleko in obuho.

Pozabili so na vohuna Harry

Orcharda, ki je hotel svoječasno s svojimi lažljivimi izpovedbami spraviti odbornike "Zapadne zveze rudarjev in plavžarjev" na vislice.

"Miners Magazine" poroča, da se danes istotako postopa z Orchardom, kot z drugimi jetniki. Obleči in sleči gosposko obleko, odkar je nastopil službo nov jetniški ravnatelj. Tudi časi za vožnjo v avtomobilu in fine pojedine so proč za Orcharda, dasiravno je gubernatorja štel svojemu prijatelju.

Nobeden kapitalistov, kterim je Harry Orchard služil pošteno, se ne zmeni za njega.

Tako plačuje kapitalizem svoje hlapec, vohune in kreature:

Te dni je razglasil minister Fered paša, da je socializem pogubonosn za Turčijo, ko so se posvetovali o zakonu, ki bi imel dovoliti ustanovitve delavskih društev.

Tako govore vladni faktorji drugod in v Ameriki. Ali te govorance ne izdajo nič. Družabno vprašanje trka danes povsod ob zavarovalni zid kapitalizma. In povsod se govori in agitira za socializem.

Svetoven pregled.

Iz Casablance se poroča, da so tuji legionarji radi poskušene-ga lega, radi kterih je lansko leto prišlo skoraj do razpora med Nemčijo in Francijo, obsojeni v pet do deset letno ječo.

Ti beguni po narodnosti Nemci so iskali zavetja v nemškem konzulatu v Casablanci. Konzulatni uradnik jih je spremlil na nemški parnik, a na potu so mu jim s silo iztrgali francoski vojaki.

Francoski militarizem spregleda marsi kaj legionarjem, dezertarje pa ne oprost, ker število legionarjev, ali takih ljudi, ki žele doživeti čudezne doživljaje v Afriki, še šimdalje bolj krči.

V venezuelski zbornici je bila minoli teden rezka debata radi ameriških bojnih ladij, ki so pripule v La Guixiro. Padale so ostre besede in poslanci so imenovali dotične državnike, ki so provzročili prihod ameriških bojnih ladij, izdajalce domovine.

Gomez, predsednik Venezuele, je razglasil, da se sme vrniti v Venezuelo Celestino Castro, brat odstavljenega predsednika, ako zroči vladati 6000 puš, ktere ima skrite v Colombiji.

Ruska vlada je naročila pri tvrdki Krupp v Nemčiji 500 brzostrelnih šestpalčnih havbije.

Sklieujejo se mirovni kongresi, prireajo se mirovni banketi, in povsod se piše in govori za mir, vzlie temu pa nabavljajo vse države morilno orodnje najnovejšega zistema. Tako se vleče za nos vse kulturne narode!

Ruska torpedovka je streljala na angleški parnik, ki se je preveč približal zalivu, v kterem se je vršil sestanek z nemškim Viljemom in ruskim carjem.

Nemška vlada hoče izprečati z novo davčno predlogo \$35.000.000 vsako leto več iz ljudskih žepov.

Vlada zahteva nove davke, položaj delavcev je pa z vsakim dnem tužnejši. Vzlie temu pa hočejo, da bi delavce ljubil "domovino" in se iz ljubezni do nje dal obrati do kostij.

V Adani v Mali Aziji so minoli teden obesili 9 mohamedancev in 6 nemohamedancev, ker so se vdeležili zadnjih izgrediv proti kristjanom.

Iz Londona se poroča, da je William Jas. Thorne socialistični poslanec govoril v nižji zbornici ostro proti sestanku angleškega kralja z ruskim carjem. Predsed-

nik mu je dal ukor, na kar je Thorne dejal: "Ne bilo bi slabo, če bi ruski car dobil, kar zasluži, kajti on je zver!"

PRAVICA DO VELEIZDAJE.

O tem je te dni govoril v avstrijskem državnem zboru socialistični poslanec sodr. Pernerstorfer. Sodr. Pernerstorfer je bil pred nekaj meseci izvoljen drugim podpredsednikom državnega zbora in kot tak se je vdeležel avdijence pri Francu Jožefu, avstrijskemu cesarju. Meščanski političarji, ki se že pred vsakim policajem tresejo kot šiba na vodi in "would be" socialisti, kakeršne imamo tudi v Ameriki, ki poznajo bistvo socializma le po imenu, in ki sodijo vsakega človeka za tako slabega, nizkotnega kot so sami, so sodr. Pernerstorferja radi avdijence pri Prohaski obrali do kosti. Tem ljudem ne gre v glavo, da gre človek radi tega kot pravi ljudski zastopnik pred krananega vladarja, da s svojo navzočnostjo protestira proti monarhiji, da iz njegovega molka lahko čuje: Čas se bliža, ko civilizirani narodi ne bodo več redili kronanjih zajedalk. Da je to resnica, je dokazal sodr. Pernerstorfer s svojim govorom o veleizdaji. Dejal je:

"Kterega naroda v Avstriji že niso dolžili veleizdaje? Kteri narod v Avtriji nima pravice do veleizdaje, dokler se mu ne dovoli v ti državi razvijati se, postati samostojen in živeti. Ako naj postane ta država nekaj več kot mena ene vladarske hiše, potem je lahko dom svobodnih, neodvisnih narodov. (Ploskanje pri socialistih.)

Profesor Mayr, ki meni, da je pojem veleizdaje določen jasno v zakonu, je dokazal, da ni razamel, kar je profesor Masaryk hotel reči. Ali ne ve, da je zakon kodificiral misli, ki so že zdavnej prošle? In to velja posebno za Avstrijo! Na krmilu te države je bil odgovorni državni kancelar g. Andrasy, kterega so obesili v podobli. Da je predsedoval ti hiši češčen predsednik Smolka, da je na ministrski klopi sedel Ziemalkowski, in da sta bila oba obsojena na smrt!

In če bi se res dokazalo da so Srbi propagirali tako zvano veleizdajo, potem je treba vprašati najprvo: Kaj je neki storila ta država, da bi osrečila in zadovoljila srbsko-hrvatski narod. Pustite nas z veleizdajo.

Posebno na socialiste takšno natelevanje ne more včinkovati. Dobili so dovolj lekeij. Nasičenje samih narodnih interesov seve ne zadostuje. Vse, kar se govori o patriotizmu, je nezmislno, dokler imamo razredno vladno, ker širše ljudske mase smatrajo patriotizem za nekaj tujeja.

Odkod naj bi se siromašen proletarec navzel patriotizma? Kedar koli ga na potu njegovega življenja sreča država, je vselej v vseh formah in uniformah njegova sovražnica. Radi tega se ne strašimo tukaj zagovarjati načelo, kterega so v boljših časih zagovarjale tudi meščanske stranke: to je načelo eventuelne insurekcije, punta, vstaje. Mi protestiramo, da bi ne smeli tu povzdigniti svoj glas za naše tlačene brate v drugi državi in zahtevali, da imajo vsi narodi pravico do samostojnega razvoja. Zakaj bi tega ne zahtevali za Srbe, o kterih je Goethe skora pred sto leti rekel uiti se bo treba srbsčine, da bomo čitali njih pesni!"

IZ STRANKE.

Srbski strankin zbor. — Belgrad 31. maja. Včeraj se je otvoril VII. ongres srbske socialno-demokratske stranke. Navzočih je 98 delegatov, ki zastopajo s 101 mandatom 39 organizacij. Od zunaj so navzoči sodrugi Cekir iz Skoplja za srbsko sekcijo turške stranke,

Kirkov iz Sofije za Bolgarska; Buchinger iz Pešte za Ogrsko; dr. Renner za nemško avstrijsko; Némec in dr. Soukup za Česko, Etbin Kristan za jugoslovansko stranko. Zbor je otvoril sodrug dr. Nedeljko Košanin. Za predsednika je voljen Dragiša Lapčević. Na gledališkem trgu pred spomenikom kneza Mihajla je bil večraj velik shod, katerega se je udeležilo 3 do 4000 tisoč ljudi. Govorili so ob velikem navdušenju vsi zunanji delegati.

SOCIJALISTIČNA STRANKA

okraja Cook naznaja, da ima za letošnjo letno sezono sledeče izlete: Dne 18. julja običajni izlet na ladji, in sicer letos v South Haven, Mich.; v nedeljo dne 15. augusta bo Piknik v 'Spachman's Grove'; 16. septembra pa Labor day demostsracija s piknikom v Riverview Grove. Sodrugi, ki nameravajo posetiti eno ali drugo teh excurzij, naj nikar na te dneve ne prirede kaj drugega.

Stranka.

Vsi oni slov. soc. klubi, kateri še niso prejeli pravil, naj se zglasijo pri gl. tajniku, da se odposljejo.

Ivan Petrič.

KNJIŽEVNOST.

Prejeli smo 5 in 6 zvezek "Svobodne Misli", ki ima zelo zanimivo gradivo. Med drugimi članki in raznim naj omenimo glavne: Prof. Dr. Fr. Krejči: L. N. Tolstoj. Filozof (konec); Dvomi in predskodi II.; Dr. Karel P. Draždak: Prostoizdarstvo (konec); — Pomen Husov za našo dobo; — Darwinizem; — Ivan Molek, Chicago: "Svobodna misel med ameriški Slovenci"; — Avstrijska organizacija Svobodne misli; — Zveza nemških svobodnomisleecev; — Apel na meščanstvo in inteligenco; — Med revijami. — Tolstoj in njegovo poslanstvo, N.—n. — Moderni sužnji. — M. M. Mangasarian: "Apolo in Jezus", prevod iz angleščine po Ivan Moleku, Chicago; — Voltaire: Pisma Ambedova; — Ladislav Kunte: Pogovori o veri. III. — Razno.

"Svobodna Misel" je v resnici dobra revija za vzgojo misli in znanja in je namenjena kulturnemu delu; revija je pred vsem za ljudi, ki so za napredek in raziskavanje. Mi jo priporočamo vsem globlje mislečim delavcem, da se jo na roče, ker je res po ceni z ozirom na dobro gradivo, ki ga prinaša.

Stane le 4 K. za Ameriko in se jo naroči pri upravnistvu S. M. Vinogradi, Praga, Češka.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. K. v Clevelandu, O.—Uprasha-te, kaj pomeni beseda revolveržurnalst.

Čitajte edini slovenski revolverčasniki v Ameriki in našli bode-te v listnici uredništva naslednj revolvertotic.

"Dopis ne priobčimo, je preveč oseben, in sicer je bil članek v G. N. preveden iz N. Y. Volkszeitung. Pišite kaj drugega, obeno koristnega in stvarnega, potem ste nam dobro došli. Zdravi."

Ta notica pa pomeni to le: Glas Naroda! "Proletarec" in "Amer. Slov." sta udarila po tebi. Ali dokler ima gosp. Sakser oglas v našem listu, se ni treba bati, da ti storimo kaj žalega. Ali gorje tebi, če g Sakser odpove oglas.

Časnikar, ki s takimi noticami slepi javnost, da zasluži denar, je revolveržurnalst.

Upamo, da razumete! Kedar so zadnja leta prinašali stvarne članke v "Gl. Sv."?

Listnica upravnistva.

Izdajatelj "Glas Svobode" pozivljamo, da nam ni treba več pošiljati lista v zameno, ker v nadalje ne bomo poslali na ur. "G. S." nobenega "Proletarca" več.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri sprejemanju biletov je poleg novega naznanila tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Joe Joshi, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Mladic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
537 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

"Glas Svobode" in lastnik M. Konda razkrinkana!

On in njegov list nimata nič socialističnega na sebi.

Poročilo razsojevalnega odbora socialistične stranke okrožja Cook, Ill.

"Glas Svobode", ki je — da se povrnemo k začetku naše zgodovine — po njegovem lastniku Martinu Kondu — postal po dobi druge konvencije SNPJ, (to je bilo takrat, ko je oblastno izjavil, da on ne bo tiskal člankov, ki mu ne ugajajo in da je on boss lista) ko so ga zapustili socialisti, nekaka mešanica, brez programa in principov, podoben potepencu, klateč se v svoji zgubljenosti kot kužek, ki je zgubil svojega gospodarja in naposled tudi marko z ovratnika, je dobil konečno zadnjo breo od slovenskih socialistov v Ameriki in od angleške stranke se posebej. Kakor grintov kužek, kterega so ogiblje vse se bosta morala odslej potepati on in njegov gospodar, in iskati zavetja med bažo svoje vrste. Naj gresta kamor hočeta, naj ju ščiti kdor hoče — socialisti vseh narodnosti ju ne marajo več; in kdor bo le mogel, jima bo prisomlil še eno breo, če bi ju slučajno našel na potu v bližini, koder se bodo gibali socialisti.

Dolgo je kluboval Konda s svojim potepenem zakrinkanim listom in varal slovensko javnost, ki ga še ni poznala, da je "Glas Svobode" prijatelj socialistov in slovenskih delavcev, konečno pa je priznal sam, ker mu ni preostalo drugega, ker je bil moralno ugnan! — da je grdo lagal in farbal ljudi, ker njegov list ni delavski list, ne socialističen, ampak — čujte! svobodništven; to se pravi: potepenski. Ko je prišel iz Pueblo, Colo., je obljubil, da bo list socialističen, če ga bodo podpirali in pisali socialisti. Socialisti so mu vrjeli in so res pomagali listu na vse načine; zlasti, ker Konda ni imel pojma, ne o časnikaštvu, ne o pisavi, in kaj šele o socializmu — so mu pomagali v vseh zadevah. Toda kakor hitro je videl, da gre dobro, nis se je pa prevzel in hotel komandirati socialiste kot kake nezavedne pastirje. Hvaležnost je za žel kazati v obliki preobednosti in arogantnosti. Mislil si je pač, da bodo socialisti tako zabiti, da jih bo on poljubno šikaniral in še povrhu izkoriščal gmotno in duševno. Socialisti pa so se kratkoma malo uprli in pustili ošabnega neolikanca na cedilu z njegovo "caj-tengo"; storili so pač tako — kakor store to zavedni delavci, ktere je izkoriščal domišljavi lastnik orodja, kterega sam ni zmožen rabiti, pa jih hoče vendar siliti, da delajo zanj; — šli so na štrajk. S štrajkom pa se je rodil "Proletarec". Kako je bil potem "Proletarec" na potu lastniku "Glas Svobode", ni treba razlagati na dolgo in široko. Konda se je pri zavedal pač na vse načine, da bi ubil vse od kraja; zakaj jezilo ga je, da ne more on bossati socialiste, ki so si ustanovili svoje glasilo. Kakšnih umazanih sredstev se je posluževal, da bi uničil vse skupaj, dokazuje najjasnejše njegovo pismo, kterega je naslovil na tretjega poštmojstra 2. razreda pošte v Washington, D. C., češ, da nismo imeli dovolj predplačnikov,

ko smo uložili peticojo za dobavo 2. razreda pošte. (Glej dotično pismo v št. 90. "Proletarec").

Kako je nagajal in bljuval takrat žveplo in ogenj na slov. socialiste, ki so bili okoli "Proletarec" ve pač vsak, kdor se spominja tistih časov.

Ustanova "Proletarec" je pravzaprav pokazala, zakaj se je Kondu vedno šlo, — da se mu je šlo vedno le za dobiček, pa naj je prišel od koder koli.

Ko je Konda uvidel, da je zaigral srečo s socialisti in da mu od te strani v bodoče ne bo nosilo nič več, se je udal usodi ter se začel oprijemati časnikaškega potepuštva, o katerem je imel že nekaj pojma še iz klerikalnega Mira v Puebli. Da bi ne bilo to potepuštvo tako nogo in očitno ter sumljivo, ga je opremil s frazo "svobodništvenost". Pod to opremo, krinko, je navadno od tedaj "renomiral" gospodar Konda, in njegov list "Glas Svobode". Takoj po krstu pa sta se odpravila na potepuštvo — in od tle sta se potepala oba pod to haljo.

Tako je našel človek v tem "svobodništvu" listu lahko vsesorte: "ženitvanjske ponudbe", "priporočila za prohibiste", "priporočila za demokrate", "socialne stvari", "kritike", (teh največ), "oduševljenje za narodnost" in "za propagando socializma". Pač, Mädchen für alles. Takole je menil Konda, bo šel kšeft. Ali uračunil se je zopet pri socialistih. Le-ti so ga takoj prijeli in ugnali tako, da odslej v imenu socializma ne bo mogel delati nobenega kšefta več.

"Glas Svobode" je bil namreč do sedaj zaznamovan pri angleški soc. stranki kot socialističen list in je bil vsled tega vedno brezplačno poleg drugih listov oglašen v mesečnem glasilu: The Socialist Party official Bulletin, kterega izdaja glavni stan socialistične stranke v Ameriki, 180 E. Washington St., Chicago. Skozi to reklamo pomaga glasilo raznim soc. listom do večje cirkulacije, nadalje pa deli gl. tajnik vsem tem listom tudi od časa do časa različne tiskovine, prevaje i. t. d., zlasti se to dogaja ob času volitev in ob konvencijah. Poleg tega pa imajo listi, ki so oglašeni v glasilu stranke še to prednost, da lahko skozi kako lokalno organizacijo prosijo stranko za posojilo v svrhu tiskovnega fonda. Na ta način imajo vsi narodi, ki imajo soc. liste odprto pot za apelacijo v podpori.

Ker je Konda to dobro vedel, se je v jeseni po volitvah tudi on hotel poslužiti te privilegije in je po enem angleškem sodrugu prošil stranko za \$200 podpore. Zastopnik slov. socialističnega kluba št. 1. v Chicagu, ki je bil tudi na seji pričujoč, se je pa uprl temu in zboru pojasnil, da je "Glas Svobode" v jeseni, ko so se vršile predsedniške volitve delal propagando za demokrate in prohibiste. Naravno je ta izpovedba naredila razočarajoč utis na zbor angl. sodrugov, ki so živeli v prepričanju, da je "Glas Svobode" dober socialističen list, kakor jih je pač svoječasno poučil Konda. S to izpovedbijo se je zaenkrat dogajalo, da zbor o zadevi njegove podpore ni hotel razpravljati, zastopniku slov. soc. kluba, pa naročilo, naj preskrbi dokaze, da je "Glas Svobode" v resnici delal tako reklamo.

V prilog tej zadevi je dne 26. dec. 1908 slovenski socialistični klub št. 1. v Chicagi sprejel soglasno sledečo resolucijo, ki je bila odposlana uradnim putem na okrajno organizacijo v Cook County, Ill.

V angleškem jeziku se resolucija glasi:

RESOLUTION.

"Whereas "Glas Svobode", the so-called "socialist" newspaper, published at 597 W. 20th St., Chicago, Ill., in slovenian language and owned by Martin Konda, prove itself through many articles, notes and paragraphs specially through the certain article, published in its number 43, dated Oct. 23, 1908, in which it recommended democratic candidate for election as nonsocialistic and treasonable to the Socialist principles and platform and to the Socialist Party at large;

Whereas "Glas Svobode" admitted in No. 43 dated Oct. 23rd 1908 frankly itself with words: "We never said, that "Glas Svobode" would be a socialist paper" as nonsocialistic, still tries to ignore its unsocialistic doings before the English Socialist Party unfamiliar with language and character of the paper, and seeks the financial aid from the Party;

Whereas, the said paper "Glas Svobode" declared itself in No. 43, dated Oct. 23, 1908, as "free-thinking and progressive paper" but still tells to its readers how good friend he is to the working people so that workers would hold the paper and therefore help to fill up the packets of its owner Martin Konda;

Resolved by members of South Slavonian Socialist Branch in 10th Ward in Cook County, Chicago, Ill., in regular meeting assembled on this date December 26th 1908, that said "Glas Svobode" is no more worthy of any moral or financial support from any existing Socialist Party or from Socialists at large, and therefore is put on the unfair list of all Socialists and class conscious workers; be it further

Resolved, that copy of this resolution be sent to the Executive Committee of Cook County Socialist Party for adoption and through this direction to the National Secretary of Socialist Party of U. S. for distribution to every socialist paper or magazine for purpose to give the same a wide publication as possible.

Chicago, Ill., December 26, 1908

(Seal)
Chairman: Secretary:
Mike Kulovec, Frank Podlipeec.

V slovenskem se glasi:

RESOLUCIJA.

Ker se je "Glas Svobode", takozvan "socialističen list", kterega izdaja v slovenskem jeziku lastnik Martin Konda na 597 W. 20. Str., Chicago, Ill., z mnogimi članki, beležki in točkami, zlasti pa v člankih priobčenih v številki 43 z dne 23. oktobra 1908, v katerih je priporočal v izvolitev za guvernerja države Illinois demokratičnega kandidata — izkazal kot nesocialističen in izdajski za socialistična načela, platformo in zasocialistično stranko sploh;

ker se "Glas Svobode" v št. 43. z dne 23. oktobra 1908 z besedami: "Mi nismo nikdar trdili, da bi bil "Glas Svobode" socialističen list" — odkrito priznava za ne socialističen list, a kljub temu skuša ignorirati svoje nesocialistično delovanje pred angleški socialistično stranko, ktera ne pozna ne jezika ne značaja tega lista in išče denarno pomoč od stranke;

ker je imenovani list "Glas Svobode" v št. 43. z dne 23. oktobra 1908 sam pojasnil, da je "svobodnišelj in napreden list", a kljub temu še vedno priporoča svojem čitateljem, kako je dober prijatelj delavskih slojev, zato, da bi bili delavci naklonjeni listu in torej pomagali polniti žepu lastnika Martina Konde;

Sklenemo člani jugosl. socialističnega kluba v 10. wardi, Cook County, Ill., zbrani na svojiredni mesečni seji dne 26. decembra 1908, da imenovani "Glas Svobode" ni vreden sploh nobene ne finančne, ne moralne podpore od ktersibodi socialistične stranke ali socialistov sploh, ter je vsled tega postavljen MED NIČVREDNE LISTE za socialiste in razrednozavedne delavce;

nadalje sklenemo, da se prepis te resolucije pošlje izvrševalnemu odboru socialistične stranke za Cook County, Ill., da jo adoptira in po tej poti odda osrednjemu (National) tajniku socialistične stranke v Ameriki, da jo razdeli med vse socialistične liste in revije z namenom, da ji preskrbi kolikor mogoče obširno publikacijo. V Chicagi, Illinois, 26. decembra 1908.

(Pečat)

Mike Kulovec, predsednik.
Frank Podlipeec, tajnik.

Ta resolucija je bila začetkom februarja t. l. prečitana na odboru delegacij okrožja Cook in izročena razsojdnemu odboru v zaslusbo.

Dne 2. aprila se je vršila v prostorih "Chicago Daily Socialist-a" zaslusba in razsodba. Pričujoče so bile obe stranki. Slovenski soc. klub sta zastopala sodr. F. Petrič in Fr. Udovič, ktera sta imela tudi priče seboj. Poleg sta bila tudi gl. taj. slov. soc. organizacije sodr. Petrič in ured. hrvatskega socialističnega tednika "Radni-

ške Straže" sodr. Milan Glumac-Jurišić.

Konda je prijeljal seboj Mayerja in svojega advokata, kar je bilo očitno znamenje, da se hoče resno pripraviti — in da je pomnilo za njega biznis. Slov. soc. klub je najel stenografa, tako je storil nato tudi Kondov zagovornik.

Stenografski zapisnik, kterega bomo ob priliki priobčili, presega 75 strani tiskopisa.

Tukaj naj samo omenimo, da sta morala Konda in njegov advokat semtertje čuti marsikako grenko, ko sta hotela opravičiti neznačajnost "Glas Svobode". Kondov zagovornik (advokat) je skušal na vse načine dopovedati, da je "Glas Svobode" prijazen list socialistični propagandi in vedno spominjal, koliko denarja da je že Konda potrošil za izdajanje lista. Navsezadnje je priporočal, naj se pregleda, češ, da se bo poboljšal, in da bo spet dober.

Sodrugi Fr. Petrič pa je dejal, da tu ni prostor za razgovorjanje, kako more kdo voditi njegovo privatno podjetje in da socialisti ne dajo nič na prijateljstvo, oni poznajo le socialistična načela — sodrugi, ki se ne nazivljajo socialisti le z gole sebičnosti. Dejal je, da je to atentat na socialistični karakter. Dobro je karakteriziral "Glas Svobode" sodr. M. Glumac-Jurišić, urednik hrv. soc. lista "Radnička Straža". Rekel je, da tačega lista sploh še ni videl pod solncem; in da je pisan v takem tonu, da bi se angl. socialisti zgražali, če bi ga umeli.

Da Kondu ni za socializem, je najjasnejši dokaz to, — pravi — ker je Glas Svobode že osmi letnik, a nima še niti enega soc. kluba za seboj.

To, — pravi — kar piše "Glas Svobode" je nekaj nečuvnega, nekaj strašnega, podivjanega in zlobnega; Glas Svobode je vstanu napasti na najostudnejši način najnedolžnega človeka, tako, da mu je jokati, če nima srea od kama.

Istotako je ožigasil nesramno Kondovo delo z njegovim listom "Gl. Svobode" gl. taj. sodr. J. Petrič. Rekel je, da ne mine teden, ne da bi na najgriji način in z vsemogočimi primki ne blatil slov. soc. organizacijo, nje člane in njih delo. (Konda ne ume ničesar, zabavlja pa čez vse, kar se mu ne pusti izkorisčati. In ker se mu niso pustili socialisti izkorisčati blati tudi njih.)

Istotako je povedal sodr. Fr. Udovič, da Konda le slepomihari in dela z njegovim listom le vodo in slepi javnost. Enako so izpovedale tudi druge priče. Razsodba te zaslusbe je bila potem prečitana dne 13. junija t. l. na seji delegatov iz Cook County, Chicago, Ill., 180 E. Washington St.

To poročilo razsodbe, ktero je sprejel zbor soglasno, se glasi v angleškem jeziku doslovno:

To The Cook County Delegate Committee... Grievance Committee Report in the Case of 10th and 11th Ward Branches of the South Slovenian Organization vs. Glas Svobode. Comrades:

The Evidence submitted to the Grievance committee is to the effect that the paper "Glas Svobode" is not a Socialist Paper.

Its Manager and Owner, Martin Konda admitted that it is an Independent and Free Thought advocate, an that he is not a member of the Socialist Party.

Now therefore, as said "Glas Svobode" has been listed by other will established Party organs and also supported by and through Party commendation, and in view of the above unquestioned evidence, we, the Grievance committee, find that said Paper is not a Socialist Paper in the sense that other papers of the Socialist Party are, (although it has in the past shown an apparent friendship and support to the Socialist Party), and therefore recommend that the County Sec'y be instructed to send a copy of this to the National Secretary of the Socialist Party to be by him given to the Socialist Press.

Fraternally Submitted

L. W. Hardy, J. W. Born, A. Fishman, A. A. Patterson, Jas. P. Larsen, Committee.

Indorsed and accepted by the Delegate Committee Socialist Party of Cook County, Session held on June 13th, 1909.

(Seal)

G. T. Fraenckel, Sec'y.

V slovenskem se glasi:

Odboru delegacij socialistične stranke okrožja Cook, Chicago. Poročilo, razsojevalnega odbora v zadevi — slovenskega socialističnega kluba 10. in 11. okraja, (Chicago), napram "Glas Svobode".

Sodrugi:

Dokazi, predloženi razsodišču, opravičujejo razsodbo, da "Glas Svobode" NI SOCIALISTIČEN LIST.

Njegov upravnik in lastnik, Martin Konda je sam priznal, da je list neodvisen in svobodnišelj in da on ni član socialistične stranke.

Ker imenovani list "Glas Svobode" uvažejuje — in ga vsled strankinih priporočil podpirajo ostala strankina glasila, naglašamo mi, člani razsojevalnega odbora, na podlagi nepobitnih dokazov, da list ni socialističen s stališča, na katerem stoje drugi socialistični listi (vzlic temu, da se je kazal zadnji čas prijaznega in podpornega socialistični stranki), priporočamo vsled tega, da se ta dejstva izroče socialističnemu časopisju in dalje, da krajevni tajnik izroči prepis tega odloka osrednjemu (National) tajniku socialistične stranke Zed. držav, da jo tudi on odda socialističnemu tisku.

Za razsojevalni odbor:

L. W. Hardy, J. W. Born, A. Fishman, A. A. Patterson, Jas. P. Larsen.

Podpisano in sprejeto na seji v odboru delegacij socialistične stranke v okrožju Cook, Chicago, dne 13. junija 1909.

(Pečat).

G. T. Fraenckel, kraj. tajnik.

S tem odlokom zaključujemo vsako nadaljnjo polemiko z "Gl. Sv." glede socializma. Slovenski in angleški socialisti so povedali stem javno, da "Glas Svobode" in njeni ljudje niso socialisti, marveč navadni koristolovci, ktere vsak zaveden delavec prezira.

Sodrugi po širni Ameriki pozivljamo stem, naj o tem odloku pouče vse svoje tovariše-delavce, naj jim povedo, da "Glas Svobode" ni socialističen list, marveč potepenski; to je brez programa, brez cilja in brez značaja.

Vseh razrednozavednih delavcev deviza pa naj bo v prihodnje: "z Glas Svobode dol!"

Med zvezdami.

— Svobodaši se jeze, ker "Proletarec" prezira otrobe v "Gl. Sv."

Ali so Svobodaši še res tako naivni, zabiti in neumni, da ne vedo, da se poštenim ljudem ni treba zagovarjati pred goljufi, sleparji, tatovi, cigansko navihanimi konjskimi mešetarji, šufti in denuncianti?

Ako bi se pošteni ljudje zagovarjali pred takimi izvrški človeške družbe, bi pomenilo samih sebe ponižati na stopinjo lopovov in malopridnežev.

— Svobodaši perejo zamorca iz South Chicago, ki je z obema rokama globoko zagrabil v blagajno S. N. P. J. Naročili so 10 ton žajfe v podobi divjih člankov.

— Ali je to kaj izvanrednega. Nič! Saj gliha vkup štrih!

— Gorje hudodelci! Svobodaški zapriseženi državljani kolovratijo po Illinoisu. Pazite se, da vas ne polovi kot šintar pse s struno.

— Svobodašem se kar naenkrat smilita sdr. in sdr. Petsche. Ej, ej, kdo bi mislil, da imajo ti ljudje kratke pameti tako mehko srce, ko so pred 3 leti v zvezi z zamorecem iz South Chicago preganjali ju in sicer ob času, ko so kovali svoje črne ovaduške naklepe glede "Proletarec".

— Zakaj ovadba glede "Proletarec" na poštini urad ni imela vspeha?

Za to, ker zakon ne predpisuje, koliko naročnikov mora imeti časnik, ki prosi za drugi razred.

Tega pa ovaduhni niso vedeli in še danes ne vedo. Za to jih tudi ni sram hvaliti se ovaduhstva javno!

— Radi priznamo, da v uredništvu "Gl. Sv." ni nobenega, ki bi govoril ali pisal 5 jezikov. To dokazuje časnik, ki je pisan v enem samem jeziku — v oslovskem.

Slovensko-angleška slov. ang. tolmač in angl. slov. za samo \$1. — pri V. J. Kubel 9 Albany St., New York, N. Y.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Imravniška preiskava brezplačno — čati je le zdavila, 647 in 649 Blue Ave., Chicago. Za dne ure: Od 11 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Ch. živi bolniki naj pišejo slovenski.

Domača oštarija.

Podpisani naznanjam, da tolim turno domače vino in dobro piv. Na razpolago imam tudi pro.

DVORANO

za veselice, za svatbe in seje. Za obilen obisk se priporoča.

FRANC ČEH,

568 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Halo, Johny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, kjer je največ zabave. Ali še ne da je največ zabave v GOSTILNI.

John Kosiček,

590 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

MODNO OBUČO

za moške, ženske in otroke dobili vs po najnižjih cenah pri

Kapper's

Največja trgovina z obučo na zap. strani,

cor. West 18th & Wood St., Chicago, Ill.

Aka hočeš dobro naravno vino poglasi se pri

JOS. BERNARD-

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prod.

pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago

Velika zaloga klobukov, čepic, vljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, darilo.

POZOR!

Podpisani naznanjam rokom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točno dobro pivo, vino in dobro visko.

Se priporoča

John Mladic

825 Blue Island Av. Chicago

I. STRAUB

URAR

336 W. 18th St., Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, nov in drugih dragotin. Izvršuje vsakovrstna popravila v tej stroki zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramne bandera itd.

za slovenska društva najboljše preskrbi

Emil Bachman

580 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving 411

URAD: 27 METROPOLITAN BLOC

Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in dobro vina

Frank Mladicu

611 S. Center Ave., tam se bomo imeli po domače.

To je pogovor s ceste, ki priča o našem saloonu.

Frank Mladic, 611 S. Center Ave., Chicago

JUNGLE

Angleški spisatelj Upton
Sinclair Z avtorjevim
dovoljenjem prevaja
Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

(Nadaljevanje)

Po mnenju senatorjev je ta sistem edini svoje vrste in je nekaka višja svetovna resnica ali pa celo božje razodetje! Raditega je Kolumbija*) tudi zlahtni kamen v oceanu, in vsi njeni nadaljni uspehi, njena moč in njen dober glas med narodi so odvisni le od požrtvovalnosti in zvestobe, s katero "dobri" državljani podpirajo one, ki se neprestano trudijo, da ohranijo na vrhuncu to slavno republiko!! In ta junaška zveza se imenuje "stara velika stranka"!

Tukaj je zagrmela vmes godba, in Jurgis je prestrašen planil pokone. Kakor tudi bi se to čudno zdelo, Jurgis se je v resnici obupno trudil, da bi razumel senatorjev govor; poskušal je pregledati veliki kanski obseg razvoja Amerike, razumeti čudovito širjenje ameriške veletrgovine in pogledati v bodočnost republike v Srednji in Južni Ameriki in vaspovsod, kjer ječijo zatiranci. Vse to pa raditega, da bi si prebral spanee! Vedel je, da bo začel smrčati, čim si dovoli zaspati, in tako se je trudil z zanimanjem poslušati. Toda obedoval je tako obilno, bil je tako utrujen, dvorana tako gorka in njegov sedež tako udoben! Kako bi se torej mogel premagati?! Senatorjeva suhljasta postava je postajala še bolj tanka in suha; zdelo se mu je, da raste in raste in da je začela plesati s številkami o izvozu in uvozu. Nakrat dobi Jurgis močan sunek od svojega sosedu v rebra, skočil je kvišku in skušal napraviti nedolžen obraz; toda potem je spet zaspal, in drugi so se začeli jeziti po njem ozirati in nejevoljno mrmrati. Slednjič je prišel policaj, ki je Jurgisa prijel za ovratnik in ga spravil na noge. Nekaj poslušalec se je ozrl nazaj, da vidi, kaj je vzrok razburjenosti, in senator Spareshanks je celo prekinil svoj govor, toda šegav glas je zaklical: "Spustiti hočemo ven le žabo, govori le dalje!" Mnogi so bili v krohot, senator je zmrdnil obraz in nadaljeval. Čez malo časa je zletel Jurgis med sunki in kletkami ven na prosto.

Poiskal si je strehe v neki veži in se potipal. Ni bil ranjen, in niso ga zaprli! To je bilo skoro več, kar je imel pravico pričakovati. Prekrel je sebe in svojo osodo, a potem je spet obrnil svoje misli na praktične stvari. Denarja ni imel in ne prenočišča, in moral je iti znova beračiti. Šel je stisnjeno naprej in drgetal je v mrzlem dežju. Ko je korakal po ulici, je srečal imenitno oblečeno gospo. Okrenil se je in stopil proti njej. "Prosim, gospa, ali bi mi hoteli podariti denar za prenočišče? Ubog delavec sem." Potem je hipoma utihnil; pri luči cestne svetilke je spoznal gospejin obraz: bila je Alenka Jazaityte, najlepša izmed vseh na njegovih svatbi, ki je izgledala tako krasna in plesala s tako ljubkostjo z Juozasom Razusem. Jurgis jo je pozneje le še enkrat ali dvakrat videl; kajti Juozas jo je zapustil radi drugega dekleta, in Alenka je odšla iz klavniškega okraja. Nikdo ni vedel, kam je zginila. In zdaj sta se sešla. Ona je bila ravnotako osumljena kakor on. "Jurgis Rudkus", je vzkliknila, "kaj pa je z Vami?"

"Jaz — jaz sem bil zelo nesrečen," je zajecal; "nimam dela, ne doma, ne denarja. In Vi, Alena, ali ste sedaj omožena?"

"Ne," je odvrnila, "nisem omožena, a imam dobro službo."

Stala sta tu in gledala nekaj časa drug v drugega. Končno je spregovorila spet Alena in rekla: "Jurgis, jaz bi Vam rada pomagala, ko bi mogla; toda na mojo besedo, slučajno sem denar pozabila doma in pri sebi nimam ne centa; ne morem nič storiti za Vas. — Toda čakajte malo, povem Vam lahko, kje bi se našla pomoč; lahko Vam povem, kje je Marija." Jurgis je osumnil.

"Marija?" je zamomljal.

"Da," je rekla Alena; "in ona Vam bo pomagala. Ima službo in dobro ji gre; veselilo jo bo, da Vas spet vidi."

Ni še poteklo eno leto, odkar je Jurgis ostavil klavniški okraj z občutkom, kakoršnega more imeti le oni, ki pride iz zapora. Pustil je Marijo in Elzbieta na cedilu, toda sedaj, ko je zaslišal le imeni teh dveh, ga je objela velika radost. Želel ju je videti, iti k njima; pomagali mu bodeta, prijazni bodeta ž njim. Po bliskovito je prevdaril položaj, imel je vendar dober izgovor, da jih je ostavil — žalost nad smrtjo svojega sina —, in imel je tudi tehten vzrok, zakaj se ni vrnil — dejstvo, da so odšli od tam.

"Dobro, šel bom tja."

Dala mu je neko številko na "Clark Street" in pristavila: "Ni potrebno, da bi Vam dala tudi svoj naslov; Marija ve zanj."

Jurgis se je odpravil na imenovano ulico, in brez zamudnega iskanja je našel veliko hišo odlične zunanjosti, in potegnil je za hišni zvonec.

Mlada zamorka pride na vrata, odpre jih za en palec in ga sumljivo ogleduje. "Česa želite?" ga upraša.

"Ali ne stanuje tukaj Marija Berezynskas?"

"Ne vem," odvrne zamorka, "kaj pa hočete od nje?"

"Rad bi z njo govoril," reče Jurgis; "moja sorodnica je."

Dekle nekaj časa prevdarja, potem pa odpre.

"Stopite notri."

Jurgis vstopi in ostane v predveži.

"Poprašala bom: — kako je Vaše ime?"

"Povejte samo, da sem Jurgis," odgovori, in deklica odhiti po stopnicah. Čez eno ali dve minuti pride nazaj in reče: "Dotična je tu nepoznana."

Jurgisu bi srce kmalu padlo v hlače. "Reklo pa se mi je, da živi tu," je zaklical. Deklica pa je le z glavo odmajala in ponovno izjavila, da Marije ne pozna.

Postal je še nekoliko in premišljal; bil je žalosten in ni vedel, kaj bi, potem se je obrnil proti vratom.

V istem hipu zadoni zopet zvonec, in deklica gre odpirat.

Jurgis je zaslišal odmev bližajočih se korakov in krič zamorke.

V naslednjem trenutku pridirja mimo njega, vsa prestrašena, skoči po stopnicah in kriči na ves glas: "Policija! Policija! Zajeti smo!"

Jurgis je bil trenotek popolnoma zbehan. Potem pa, ko je videl prihajati modro uniformirane postave, je planil za zamorko. Njeno kričanje je povzročilo zgoraj divjo revolucijo. Hiša je bila polna ljudi, in ko je vstopil, prhnili so na vse strani, moški in ženske, zadnje v samih srajcah, prvi večinoma napol slečeni. Na drugi strani je mogel Jurgis videti veliko sobo z zofami in blazinastimi stoli; v sobi so stale mize polne natočenih kozarec, in igralne karte so ležale po tleh; ena od miz je ležala na tleh prevrnjena, in po tleh so se trkalile vinske steklenice, kojih vsebina se je razlivala po preprogah.

Neka mlada deklica je padla v nezavest, dva mlada moža sta jo podpirala. Več drugih ljudi se je gnetlo okrog prednjih vrat. Nakrat se zaslišijo po njih močni udarci, in ljudje so se vsuli nazaj. V istem trenutku pridrvi dol po stopnicah debela dama z nalepotičnim obrazom in dijamantnimi uhanj. "Nazaj, hitro!" Vodiča je ljudi na zadnje stopnice. Jurgis je sledil. Dama je pristisnila na električni gumb v kuhinji, in stena se je odprla na temen hodnik. "Brž, brž notri!" je kričala, in približno dvajset do trideset ljudi se je gnetlo skozi odprtino. Komaj pa so se zadnji oči skrili, že so pridirjali nazaj prvi in pehali pred sabo preplašeno tropo, kričaje: "Tudi tukaj so, ujeti smo brez rešitve!"

"Brž po stopnicah navzgor!" je zaklicala babura, in množica se je vsula navzgor: moški in ženske, preklinjaje in suvaje, in drug drugemu.

*) Amerika se čisto imenuje "Kolumbija", in to po Kristofu Kolumbu: pogosto pa se rabi izraz Kolumbija ali Amerika v ožjem pomenu tudi za Združene države, kar pa je napačno. — Opomba prelagatelja.

gega odvajajoč za prvi prostor. Ene stopnice, še ene, in zopet ene. Potem je vodila lestevica na streho. Tukaj se je vse zaježilo: eden je zlezal po lestevici in se zamašil dvigniti samozaklopne duri. Ni jih bilo moči premakniti; in ko je ženska spodaj zaklicala, naj jih s sekuro razsekajo, je odvrnil na vrhu stoječi: "So že razsekane, toda nekdo sedi na njih."

V tistem trenutku pa se že tudi začuje glas od spodaj: "Le mirni ostanite! Sedaj nam je enkrat resno!"

In niso se več trudili pobegniti. Kmalu nato prispé nekaj policistov, ozirajo se na vse strani, da bi se jim kdo ne skrčil, in potem so si ogledali svoje ujete žrtve. Moški niso vedeli, kaj bi počeli, in silno so bili prestrašeni. Dokline pa so presojale vso stvar bolj s šaljive strani, kakor da bi bile na take burke že navajene; toda če bi v strahu tudi pobledeli, ne bi se moglo tega opaziti radi nalepotičenja. Neka črna mlada deklica; ki je sedela vrh stopnic na ograji, je s svojimi cipelicami poredno suvala ob klobuk spodaj stoječega policista, dokler je ta ni zgrabil za bedra in jo k sebi potegnil. V prvem nadstropju je sedelo na kovčegih zunaj na hodniku pet drugih deklic, in norčevale so se iz spreveda, ki se je pomikal mimo njih. Bile so razposajene vesele in dobre volje; — očividno so bile pijane. Ena izmed njih, v svetlo rdečem neglizanju, je klicala in kričala z glasom, ki je prevpil ves drugi trusev v predveži, — in Jurgis, ki jo je nenadoma opazil, je osumil zaklical: "Marija!"

Ona ga je čula, se okrenila, zdrnila in veselo poskočila. "Jurgis!" je zavrisnila. Nekaj sekund sta si stala nemo nasproti.

"Kako prideš Ti sem?" upraša z začudenim glasom.

"Hotel sem Te obiskati."

"Kedaj?"

"Prav sečrj."

"Toda, kako si vedel, da sem tu? Kdo Ti je povedal?"

"Alena Jazaityte, ki sem jo srečal na ulici." Spet sta se molče pogledala. Druge, stoječe okrog, so ju motrile; in Marija se približa Jurgisu, ki jo začudeno upraša: "Stanuješ-li tu?"

"Da," reče Marija, "jaz živim tu."

Klic od spodaj ju je vzdramil: "Glejte, da se oblečete, deklice, in pridite doli. Dobro bi bilo, da takoj začnete, sicer Vam bo žal; zunaj dežuje pošteno."

"Brrr!" se jih je nekaj zgrozilo. Deklice so zginile skozi razne duri, vodeče s hodnika.

"Pojdi," reče Marija Jurgisu in ga vzame sabo v svojo sobo, mal prostor z eno posteljo in enim stolom, toaletno mizico in stojalom za obleko, na katerem je visela razna obleka. Vse mogoče je ležalo razmetano po tleh, povsod največji nered: tubice za puder, parfemske stekleničice skupaj s klobuki; krožniki z ostanki jedi na mizi; dvoje cipelic in steklenica z žganjem je ležalo na stolu. Marija je bila le v neglizanju in nogovicah. Brez sramu se je oblačila pred Jurgisom, ne da bi zaprla duri. Med tem je on že uganil, v kako hišo da je prišel; kajti odkar je ostavil svoje, je marsikaj na svetu videl, marsikaj skušal, in ni se tako brž zgražal nad čeni, — a vendar ga je to neprijetno dirnilo, da se Marija kar tako meni nič tebi nič oblači pred njim. Šel so se vendar doma vedli vedno jako spodobno, in bil je mnenja, da bi jo moral že spomin na stare čase obdržati v mejah sramežljivosti.

A potem se je smejal sam sebi. Kaj pa je on, da bi mogel zahtevati dostojnost? — "Od kedaj pa si že tu?" upraša Jurgis.

"Kmalu bo leto," odgovori Marija.

"Kaj Te je gnalo sem?"

"Ker sem morala živeti," odvrne. "Otrok vendar ne morem pustiti gladi umreti!"

Molčal je nekaj časa in jo ostro opazoval. "Ali nisi mogla dobiti dela?" upraša naposled.

"Zbolela sem, in denar je pošel. Kmalu nato je umrl tudi Stanislovas."

"Stanislovas mrtev?" se začudi Jurgis.

"Čisto sem pozabila, da nisi vedel."

"Kako da je umrl?"

"Podgane so ga požrle," je odgovorila mrzlo. Skonila se je, da si zaveže čevlje, ko je pripovedovala sledeče:

"Delal je nazadnje v tvornici za olje, ali vsaj bil je tam od delavcev nastavljen, da jim nosi pivo. Gotovo je večini kaj pil, in nekega dne je pil pač preveč ter je zaspal v temnem kotu, ne da bi kdo vedel za to. Zaklenili so vrata, in tako je ostal čez noč v tvornici, in drugo jutro so našli mrtvega. Podgane so ga umorile in do malega požrle."

Jurgis je sedel tu, groze ves otrpel. Marija si je čevlje še vedno zavezovala. Kar pride deluščast policist na vrata.

"Glejte, da ste kmalu gotovi."

"Le počasi," ga zavrne Marija uporno, na kar vstane in se prične hlastno v korzet oblačiti.

"Ali so drugi še vsi pri življenju?" upraša Jurgis.

"Vsi."

"Kje so?"

"Ne daleč od tu; gre dobro vsem."

"Ali delajo?" upraša Jurgis.

"Elzbieta dela, kadar more," odvrne Marija; "sicer pa se ji ni treba dosti vbadati; kajti jaz zaslužim mnogo denarja."

Jurgis je nekoliko pomolčal. "Ali vedó, da si tukaj?"

"Elzbieta ve; ni mi dalo, da bi njo nalagala, in mogoče je, da so sčasoma zvedeli tudi otroci. Ni se mi treba radi tega sramovati; ni me preostane nam drugega."

"In Tamoszius, ve on?"

Marija skomigne z ramo. "Kaj vem jaz!" reče; "že eno leto ga nisem več videla. Zastrpil si je kri in zgubil je en prst. Moral je vsled tega pustiti goslanje, in odšel je."

Marija je stala pred ogledalom, da si zapne obleko.

Jurgis je sedel poleg nje ter jo z žalostjo ogledoval. Skoro ne bi verjel, da bi bila to še ista, katero je poznal v svojih prejšnjih dneh. Tako mrzla je bila, tako brez srca! Bal se je skoro pred njo.

"Tebi se tudi pozna, da imaš za sabo žalostne dni," reče ona.

"Tako je," odvrne Jurgis; "ne centa nimam v žepu, in brez dela sem."

"Kje si bil ves čas?"

"Vseposvoda, ogledal sem se po svetu okrog, a vse zastoj; nikjer ni zaslužka. Potem sem šel tikoma pred štrajkom nazaj v klavnice."

Molčal je nekaj časa in nato počasi nadaljeval, in nekako težko mu je šlo z jezika: "Uprašal sem po Tebi, a zvedel, da si odšla, in nikdo ni vedel, kam. Morda misliš, da sem Ti jo hotel podlo nabresti, ko sem te enostavno pustil na cedilu, Marija?"

"Ne," odgovori ona, "ne morem Ti zameriti. Mi Ti tudi nismo nikdar za zlo vzeli. Storiš si, kar si mogel, a bilo je vse zaman."

Umolknila je spet za hip in potem nadaljevala: "Bili smo nevedni in neizkušeni, to je vse. Nismo porabili vsake priložnosti. Ako bi to vedela takrat, kar vem sedaj, bi svoj namen že dosegli."

"Ti bi šla semkaj?" upraša Jurgis.

"Da, šla bi," odvrne Marija; "a nisem mislila to, marveč mislila sem na Tebe in na to, kako vse drugače bi se obnašal potem napram Oni."

Jurgis je molčal. Na kaj takega ni nikdar mislil.

"Če je kdo na tem, da pogine lakote, naj bi prodal vse, kar ima kaj vrednosti," je rekla; "mislim, da to resnico sedaj spoznaš, sedaj ko je že prepozno. Ona bi lahko v začetku skrbela za nas vse."

Marija je govorila brez najmanjšega notranjega čustva, kakor kdo, ki presoja vse s kupčijskega vidika.

(Dalje prih.)

— Ne ozirajte se na to, če se druga sredstva niso obnesla — Anchor Pain Expeller bo uspešen. Predstavlja največjo pridobitev v današnji znanosti. Za trganje, neuralgijo, bolečine na strani, prsa in sploh prehlajenje. 25c in 50c.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

V slučajih nesreče
izvijenja udov, ako skoči kost iz svojega ležišča itd. rabite takoj

Dr. RICHTERJEV
Sidro Pain Expeller.

On suši, zdravi in dobavi udobnost. Imajte ga vedno doma in skrbite, da si nabavite pravega z našo varnostno znamko sidrom na etiketi.

V vseh lekarnah po 25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.

— Ne ozirajte se na to, če se druga sredstva niso obnesla — Anchor Pain Expeller bo uspešen. Predstavlja največjo pridobitev v današnji znanosti. Za trganje, neuralgijo, bolečine na strani, prsa in sploh prehlajenje. 25c in 50c.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

V slučajih nesreče
izvijenja udov, ako skoči kost iz svojega ležišča itd. rabite takoj

Dr. RICHTERJEV
Sidro Pain Expeller.

On suši, zdravi in dobavi udobnost. Imajte ga vedno doma in skrbite, da si nabavite pravega z našo varnostno znamko sidrom na etiketi.

V vseh lekarnah po 25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.

— Ne ozirajte se na to, če se druga sredstva niso obnesla — Anchor Pain Expeller bo uspešen. Predstavlja največjo pridobitev v današnji znanosti. Za trganje, neuralgijo, bolečine na strani, prsa in sploh prehlajenje. 25c in 50c.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

V slučajih nesreče
izvijenja udov, ako skoči kost iz svojega ležišča itd. rabite takoj

Dr. RICHTERJEV
Sidro Pain Expeller.

On suši, zdravi in dobavi udobnost. Imajte ga vedno doma in skrbite, da si nabavite pravega z našo varnostno znamko sidrom na etiketi.

V vseh lekarnah po 25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.

— Ne ozirajte se na to, če se druga sredstva niso obnesla — Anchor Pain Expeller bo uspešen. Predstavlja največjo pridobitev v današnji znanosti. Za trganje, neuralgijo, bolečine na strani, prsa in sploh prehlajenje. 25c in 50c.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

V slučajih nesreče
izvijenja udov, ako skoči kost iz svojega ležišča itd. rabite takoj

Dr. RICHTERJEV
Sidro Pain Expeller.

On suši, zdravi in dobavi udobnost. Imajte ga vedno doma in skrbite, da si nabavite pravega z našo varnostno znamko sidrom na etiketi.

V vseh lekarnah po 25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.

— Ne ozirajte se na to, če se druga sredstva niso obnesla — Anchor Pain Expeller bo uspešen. Predstavlja največjo pridobitev v današnji znanosti. Za trganje, neuralgijo, bolečine na strani, prsa in sploh prehlajenje. 25c in 50c.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON
s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljicah in druge raznovrstne pijače ter masnodke. Potniki dobre čedno počitnice za nizko ceno.

Postrežba točna in zabavna. Vsem Slovincem in drugim gostom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. Lacković
375 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROČERJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, mleko, sploh vsakovrstno domače in tujinsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tudi dom, za kar nič ne računim.

Naročite se na
Slovensko-angleško slovnico

Slovensko-angleški tolmač

Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stanici \$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.
9 Albany St., New York, N. Y.

Primereno delo dobiš le, ako zmožen angleščine.

Kako so nastale vere in bogovi?

Po Ingersollvih spisih za Slovence priredil Ivan Kaker.

CENA KNJIŽICI 30c.